

Verslag

Titel verslag: Medische Werkgroep Hoboken
Datum vergadering: 03/07/2020
Plaats vergadering: Online Skype vergadering
Datum volgende vergadering: Maandag 14 december 2020 van 9 tot 12u

Naam	Bedrijf	Naam	Bedrijf
Aanwezig			
Elke Adriaenssens	VMM	Carmen Franken	PIH
Michiel Ceulemans	Umicore	Kristel Heyman	Stad Antwerpen, afdeling energie en milieu
Emmy De Graef	Umicore	Carine Leys	Districtscollege Hoboken
Kathleen Degroeve	Logo Antwerpen	Vera Nelen	PIH (voorzitter)
Liesbet De Groot	Logo Antwerpen	Guy Thys	PIH
Pieter De Wilde	District Hoboken	Filip Vanderoost	Huisartsenvereniging Antwerpen Zuid (HAAZ)
Verontschuldigd			
Nele Bal	OVAM	Leen Van Den Eede	Stad Antwerpen, Onderwijsnetwerk Antwerpen
Tom De Boeck	Districtscollege Hoboken	Peter Van Herck	Umicore
Annelies De Decker	PIH	Vicky Van Mechelen	Stad Antwerpen, stedelijk CLB
Sylvie Morel	Kind en Gezin	Liesbet Van Rooy	AZG
Ineke Pycke	Stad Antwerpen, districtsecretaris Hoboken	Wim Wienen	District Hoboken

Agenda

- Resultaten loodgehalte in bloed voorjaar 2020
- Stand van zaken Umicore
- Toelichting VMM luchtkwaliteitsmetingen
- Toelichting wijkwerking
- Communicatie
- Varia:
 - Datum volgende medische werkgroep

1. Resultaten lood-in-bloedwaarden voorjaar 2020 (PIH)

Conclusies:

- Het deelnamepercentage in het voorjaar 2020 bedraagt 30,1% en is lager dan het najaar 2019 (52,5%). De reden hiervoor is dat de rekrutering tijdens de coronacrisis anders verliep. Er werd namelijk niet gewerkt via de scholen en het dienstencentrum, maar via één centrale locatie in de wijk en enkel op afspraak om de verspreiding van het coronavirus te beperken.
- Het gemiddelde loodgehalte van kinderen in de wijk is sterk gestegen ten opzichte van het najaar 2019 en bedraagt 6,01 µg/dl (najaar 2019: 3,37 µg/dl).
 - Het gemiddelde loodgehalte is gestegen bij de 3 leeftijdsgroepen. De hoogste gemiddelde loodwaarde wordt geobserveerd bij de peuters.
 - Een stijging van het gemiddelde loodgehalte wordt geobserveerd in de drie woonzones met de sterkste stijging in de woonzone het dichtst bij de fabriek (MO1).
 - Het percentage van kinderen in de wijk met een loodgehalte boven de referentiewaarde van 5 µg/dl is deze campagne sterk gestegen (voorjaar 2020: 46,3%; najaar 2019: 18,4%).
 - Er hebben 20 kinderen een loodgehalte boven de 10 µg/dl, waaronder 4 kinderen met een waarde boven de 20 µg/dl. Deze 4 kinderen zijn afkomstig uit de woonzone het dichtst bij de fabriek (MO1).
- Continue opvolging van kinderen in Moretusburg-Hertogvelden blijft belangrijk om hun gezondheid te beschermen:
 - Het gemiddeld loodgehalte bij kinderen in de wijk is significant hoger dan bij kinderen uit de controlegroep van het najaar 2019.
 - Meer dan de helft van de peuters en kleuters in de wijk heeft een waarde boven de 5 µg/dl. In zone MO1 is het aandeel van kinderen met een waarde boven de 5 µg/dl nog veel groter, namelijk 73,8%.
 - Er zijn verschillende kinderen met een loodwaarde boven de 10 µg/dl en zelfs met een waarde boven de 20 µg/dl.

In bijlage: Rapport van het PIH omtrent de lood-in-bloedwaarden voorjaar 2020.

2. Stand van zaken Umicore

Michiel Ceulemans van Umicore licht in een presentatie de laatste meetresultaten inzake lood, arseen en cadmium toe alsook de stand van zaken van projecten en studies.

Belangrijkste bevindingen:

- Een sterkere wind richting de meetposten werd geobserveerd; dit vnl. in januari en februari.
- Voor lood, arseen, cadmium in zwevend stof werden verhoogde concentraties waargenomen op het Constantin Meunierplein (UM_CM). Op de twee andere meetposten (UM_23 en UM_G), het dichtst gelegen bij de fabriek, werd opnieuw een licht dalende trend waargenomen.
- Voor lood, arseen, cadmium in neervallend stof werden hogere waarden gedetecteerd in de maand februari. Een mogelijke verklaring hiervoor kunnen de extreem hoge windsnelheden zijn die tijdens stormdagen in februari hebben plaatsgevonden.

Lopende en toekomstige projecten:

- Loodraffinaderij:
 - De brand is ontstaan in een opslaglokaal waar oliën en vetten werden gestockeerd. De productie lag op dat moment stil. De brand is vermoedelijk te wijten aan een verwarmingselement. Wel is het gerechtelijk onderzoek nog lopende en dient dit nog definitief bevestigd te worden.
 - Momenteel zijn er nog steeds reinigings- en herstelwerken gaande. De heropstart van een deel van het proces is voorzien in de tweede helft van augustus.
 - Als genomen maatregelen werd een actieplan 'brandpreventie' opgesteld en wordt er bijstand geleverd door een algemene brandexpert.
 - De emissies zijn meer onder controle door de bouw van een nieuwe hal. Deze hal zorgt ervoor dat het loodplein volledig is overdekt. De afwerking en ingebruikname is voorzien begin 2021.
- Hoogoven:
 - In maart 2020 werd de laadvloer van de hoogoven dichtgemaakt. Dit zorgt voor een hogere efficiëntie van de afzuiging.
- Smelter:
 - Bij de smelter worden er optimalisaties aan het slibgebouw uitgevoerd.
 - Daarnaast is er een lopend onderzoek naar de bron die aan de basis zou kunnen liggen van de verhoogde waarden op het Constantin Meunierplein. Dit wordt bestudeerd via het CFD-model. In eerste instantie werd de schouw van de zakkenfilter onderzocht. De resultaten hiervan zijn OK waardoor deze bron uitgesloten kan worden. Nu is er nog een onderzoek lopende inzake emissies die afkomstig zijn van het ovengebouw.
- Interne logistiek:
 - Er wordt verder gewerkt aan het stofvrij lossen van materialen.
 - Er wordt ook geïnvesteerd in een nieuwe maalmolen die nat speiss kan verwerken en zo minder stof verspreidt (einde 2020).

In bijlage: Presentatie "Meetresultaten en projecten" van Umicore.

3. Toelichting resultaten luchtkwaliteitsmetingen in Hoboken (VMM)

Zware metalen in PM₁₀-stof:

- In 2019 stopt de dalende trend voor lood, cadmium en arseen. De jaargemiddelden van 2019 waren hoger dan in 2018. In 2019 was er een overschrijding van de streefwaarde voor arseen op alle meetplaatsen en voor cadmium op 1 van de 3 meetplaatsen. De waarden van lood in PM₁₀ stof zijn de hoogste in Vlaanderen.

Zware metalen in depositie:

- De hoogste deposities mat de VMM in 2019 op de meetplaatsen het dichtst tegen Umicore. De deposities dalen naarmate de afstand tot het bedrijf toeneemt. Ook in 2020 worden verhoogde deposities geobserveerd met een extra toename in februari.

SO₂, NO₂, PM₁₀ en PM_{2,5}:

- In 2019 lagen de jaargemiddelden, dag- en uurwaarden onder de Europese grenswaarden. De WGO-advieswaarden voor daggemiddelden werden overschreden voor SO₂, PM₁₀ en PM_{2,5}. Voor fijn stof werden ook de WGO-advieswaarden voor het jaargemiddelde overschreden. De situaties in Hoboken zijn vergelijkbaar met Vlaanderen.

In bijlage: Samenvatting van VMM omtrent de luchtkwaliteit in 2019 en 2020 in Hoboken.

4. Toelichting wijkwerking

Overzicht van enkele taken die de wijkwerker Liesbet De Groot in het voorjaar heeft verricht:

- Januari: start van de wijkwerking
- Februari:
 - Organiseren van werklocaties waaronder ook een locatie in de wijk (nl. De Vlinder) om zo dichterbij de wijkbewoners te kunnen staan
 - Ter harte nemen van de zorgondersteuning voor kinderen met een verhoogde lood-in-bloedwaarde in de wijk
 - Uitvoeren van huisbezoeken bij ongeruste gezinnen
- Maart: zorgen voor transparante communicatie tijdens de brandincidentie
- April:
 - Leggen van telefonische contacten of op veilige afstand informeren van de wijkbewoners
 - Ondersteuning van kwetsbare groepen in de wijk (bv. leveren van laptops tijdens de coronacrisis)
- Mei – juni:
 - Motiveren van bewoners tijdens de bloedprik en vragen of ze wilden deelnemen
 - Gefunctioneerd als onthaalmedewerker tijdens bloedprik

Wat belemmert haar taak? De wet van de privacy; hiervoor wordt samen met het PIH bekeken welke extra gegevens Liesbet De Groot nodig heeft en hoe die conform de GDPR tot bij haar kunnen geraken.

5. Communicatie

- Liesbet De Groot heeft een bezoek gebracht aan alle kinderen met een waarde boven de 10 µg/dl. Ze ervaart dat persoonlijk contact met de wijkbewoners meer effect heeft dan telefonisch of brief contact.
- Wat zouden we naast het aanreiken van preventieve tips nog meer kunnen doen voor de wijkbewoners? Enkele voorstellen:
 - Een alternatieve kinderopvang voorzien tijdens de zomer.
 - Aangezien men minder vakantiemogelijkheden heeft, kan er actief gecommuniceerd worden met de boodschap om tijdens de zomerperiode ook momenten buiten de wijk door te brengen (bv. naar een park in de buurt gaan).
 - Georganiseerde activiteiten buiten de wijk aanmoedigen vanuit het district.
- Vanuit Umicore zal een zeer snelle communicatie plaatsvinden. Een persbericht zal deze namiddag (vrijdagnamiddag 3 juli 2020) uitgestuurd worden. Dit persbericht zal enkel de feiten bevatten, echter geen oplossingen voor de bewoners. Een brochure (geschreven in leekentaal) zal in de wijk gebust worden.
- Het infomoment zou kunnen doorgaan in de Sint-Agnes school bv. tijdens een info- en kennismakingsmoment dat op 27 augustus 2020 zal plaatsvinden op de school. Dit is nog verder af te stemmen en te bespreken met de school. Een eerder infomoment in de wijk zal niet worden georganiseerd, dit door een te lage opkomst in het verleden.

6. Varia en extra discussiepunten

- Wordt er gekeken naar het BE-alert systeem want tijdens de brand werkte dit systeem niet optimaal (nl. niet elke bewoner kreeg een bericht)? Dit zit momenteel in de pijplijn. In overleg met de overheid wordt er gekeken om dit systeem te verbeteren.
- Was er toch een controlegroep nodig om een goede vergelijking van de lood-in-bloedwaarden te kunnen doen? Dit had ons niet veel meer informatie gegeven. We zien reeds een sterk verschil tussen het

gemiddeld loodgehalte in zone MO3 vs. MO1. Het gemiddeld loodgehalte in zone MO3 verschilt niet sterk van de controlegroep gerekruteerd in het najaar 2019.

- Kan het stilleggen van de loodraffinaderij een invloed hebben op de verhoogde waarden in februari? Volgens Umicore niet. De vraag wordt gesteld of extra ontstopping van de huizen nuttig is. Daar zijn geen aanwijzingen voor. Umicore maakt geen bezwaar om woningen te ontstoppen bv. bij een kind met een verhoogd loodgehalte.
- Het lijkt dat de Europese grenswaarde van lood in PM₁₀ fijn stof niet is afgestemd op het loodgehalte in bloed. Dit zal verder besproken worden zowel via de technische werkgroep (Departement Omgeving) als met Zorg en Gezondheid.
- Door de plaatsing van windmolens wordt geen impact verwacht op de stofverspreiding. Er worden nog twee (van de oorspronkelijk vier) windmolens gepland. Daarnaast zullen meteorologische voorspellingen in de toekomst extremer zijn. Umicore bekijkt hoe daarmee rekening kan gehouden worden i.v.m. stofverspreiding.
- Een glad oppervlak zorgt voor een grotere verspreiding van fijn stof. Stof waait namelijk zeer gemakkelijk op bij droog weer. Meer groen (bomen, gras) zou beter zijn, wel is reinigen met nat dan moeilijker. Het opwaaiend stof dat tijdens het kuisen van de straten en (school)pleinen wordt gecreëerd, is een aandachtspunt voor de groendienst.
- Er dient best een alternatieve opvang georganiseerd te worden indien er een nieuwe lockdown zou komen.
- Is er een relatie tussen het loodgehalte in depositie of in zwevend stof en het loodgehalte in bloed? Elke A. kan zich herinneren dat er een relatie bestaat tussen het loodgehalte in bloed en in depositie; dit werd vroeger onderzocht in de school in de wijk. VMM zal dit nu herbekijken.

Volgende vergadering van de Medische Werkgroep Hoboken: **maandag 14/12/2020 van 9 tot 12u** (districtshuis Hoboken, zaal Breughel)

Bijlagen bij verslag:

1. Rapport en presentatie "Bevolkingsonderzoek lood in bloed. Wijk Moretusburg-Hertogvelden. Voorjaar 2020." van PIH
2. Presentatie "Milieuresultaten en projecten" van Umicore
3. Rapport en presentatie "Luchtverontreiniging in de omgeving van de Umicore vestiging in Hoboken in 2019 en 2020" van VMM
4. Presentatie "Wijkwerking" van Logo